

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita Venerabilis Arnesti, (vulgò Ernesti) Primi Archiepiscopi Pragensis

Balbín, Bohuslav

Pragæ, 1664

Arnestvs Archiepiscopus Diöcesanam Synodum celebrat; Statuta condit,
quorum maxima apud posteros Authoritas; quædam ex ijs recitantur.
Caput IV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42763

ARNESTVS Archiepiscopus Anno 1344.
 Diocesanam Synodum celebrat; Sta-
 tuta condit, quorum maxima apud po-
 steros Authoritas; quædam ex ijs
 recitantur.

CAPUT IV.

Gloriam Laboris filiã Veteres esse putaverunt: ego dicere Euripides in
Hæralidis.
 non dubitem, ut ex labore gloriam, ita sæpe ex filia rur-
 sus nasci parentem, & ex gloria ac dignitate provenire
 laborem. Errant profectò qui dignitatem assecuti, qui Conservatio
gloriae diffi-
cilis.
 escunt, quasi eam ipsam gloriam sine labore tueri, & servare pos-
 sint; sapienter enim dictum est: *Laus nisi nova oritur, etiam vetus
amittitur.* Quid Sole honoratius, qui perpetuo in motu & labo- P. Syrus in Mî-
ris.
 re versatur? atque is tamen, si quietis amore labores abrumpe-
 ret, neque oriretur, procul dubio honores amitteret. Hoc exem-
 plo Archiepiscopus creatus *Arnestus*, nihil se ex nova dignitate
 percepisse aliud credidit, quàm laborem: *Synodum* (nam earum
 magna semper in Ecclesia utilitates fuerunt) nemo Clericorum, Multitudo i-
dem sentien-
tium animos
addit.
 in Bohemia vocatam, & coactam meminerat; huic tam utili o-
 perì, ante omnia, primam suam cogitationem *Arnestus* adjecit.
 Nescio quomodo, cum se, qui idem sentiunt, vident, animis con-
 firmantur; prudentérque animadvertit *Tacitus*: Seiani artibus,
 Romanum Imperium labefactatum corruere cœpisse, cum milites
 (antè per Urbem sparsi) una in castra ante Romam sunt condu-
 cti, ut simul imperia acciperent, *numeròq; & robore, & visu inter-
se*

se fiducia ipsis in certos metus daretur; dividi enim & separari debet, quod validum esse non velis. Idem in DEI & Divinae gloriae tuendae causa solet accidere, ut unum in locum Ecclesiae Custodes advocati, sua ipsi multitudine & numero fidentes, sustentent, augeant, animentque virtutem. De hac Synodo pauca, & obscure

M. S. Vita.

Synodum celebrat Archiepiscopus Arnestus.

vetus Scriptor: recepto per Arnestum ab Apostolica sede sibi missi pallio, in quo nomen & plenitudo Archiepiscopalis dignitatis consistit; demum omnibus Liribus & Canonibus praescriptis rationabilibus, atque pro lege habendis consuetudinibus recollectis, animadvertens, (Arnestus) non debere reprehensibile judicari, si secundum varietatem temporum statuta varientur humana, videlicet Moguntina Ecclesiae, quae quia ad suam provinciam per absum quendam, propter inconvenienciam, in disuetudinem venerunt, fructum nullum, aut modicum faciebant, nova & utilia Statuta edidit in Concilio Provinciali: verum quia sicut praediximus, vir erat literatura, & prudentia excelsa, inzerferuit ipsis statutis de Iure Canonico multa utilia ad regendas & gubernandas Parochias suas summe necessaria, cum plerisque, a studiis non voluntas prohibeat, sed paupertas. Edidit etiam pro Ecclesia sua Pragensi, & alijs collegiatis Ecclesijs suae Diocesis nova & utilia Statuta, quae omnia suis subditis per copiam tradidit futuris temporibus habenda. Haec vetustus vitae scriptor. Tria dicere voluit: abrogasse Arnestum Ecclesiae Moguntinae statuta, quod a moribus Bohemorum aliena essent. Alterum: nova ipsum condidisse Statuta, quibus Parochi regerentur; tandem Paupertati Ecclesiarum consuluisse, suoque aere comparasse libros, atque Ecclesijs distribuuisse.

Statuta condidit Arnestus.

Hagek A. 1304.

Eiusdem curae pro sua Diocesi.

L. 23. histor. Bohem.

Hoc ultimū de Arnesto confirmavit Hagecius; aiebat, inquit, impensis maximis in bonum Ecclesiae suae Scriptor, descriptosque eleganter libros Missales, Chorales, aliosque liberaliter in vulgus Sacerdotum spargebat. De prioribus Dubravus Olomucensis Episcopus: Arnestus officio suo optime functus est, dum sedulo docet, aut sacerdotibus praescribit, quemadmodum oporteat, illos in Domo DEI versari cum timore & disciplina, quibus neglectis doctores simulatque discipulos cum ipsa religione penitus ruere.

Porro Arnesti Statuta ad nostram usque aetatem pervenerunt,

runt, multisque in Bibliothecis Bohemiæ visuntur; protulit ea in publicum, & vulgavit *Georgius Bertholdus Pragensis Ecclesiæ Propositus*, & Nuntio Apostolico ad Cæsarem Rudolphum *Joanni Ferrerio Episcopo Vercellensi* sub hujus sæculi initium dedicavit. Gustum aliquem Lectori dare oportet & excerpere, ut Opus, quod in veneratione tot ætatibus fuit, noscatur. Ordinem, Scientiam, & Prudentiam qui, Jura intelligunt, maximè mirantur, ego exscribam pauca, quæ aliquid singulare continere, credebam.

Nullus in Ecclesia sua Peregrinum ad celebrationem admittat, nisi præter Formatas suas adhuc ostendat Diocesani licentiam. Ex Statutis VEN. Arnesti.
Celebrent Episcopi Missarum solennia in suis Ecclesijs Cathedralibus, præsertim in Festivitatibus Domini, & Virginis gloriose, &c. statuimus, ut in sacristia Ecclesiæ Capitularis habeatur clara, ac fidelis conscriptio Præbendarum, officiorum, & cæterorum Ministrorum, ac bonorum Ecclesiæ, omniumque reddituum, in quibus villis ex nomine, & in quibuscumque rebus consistunt, &c. ut saltem novus Prælati Canonici, vel Minister per hujusmodi scripturam, de suis juribus & proventus informati, recuperare valeat per suum prædecessorem deperdita, vel neglecta. Similiter libri, ornatus, Calices, Clenodia, &c. registrentur, & saltem de anno in annum revideantur, &c. Arnestus amat diligentiam in rebus Ecclesiæ.

Religiosi in Ecclesijs ad ipsos, etiam pleno jure spectantibus, Rectores sui Ordinis locare non audeant, quæ aliàs solis sunt per seculares Clericos gubernari.

Multis conatur persuadere, munditiam in rebus sacris esse servandam; nimis enim, ait, videtur absurdum in sacris sordes negligere, quæ dedecere etiam in profanis.

Omnes novitates sint suspectæ, & propter hoc fugiendæ, maximè autem illæ, quæ SS. Patrum obviant institutis. Novitates omnes suspectæ.

Jubet Excommunicationis sententiam à jure prolatam à Diocesanis publicari in eos, qui exigunt telonia ab Ecclesiasticis personis pro eorum rebus proprijs.

Irritat Statuta locorum quæ habent: quòd nullus ultra certam

tam summam Ecclesijs vel Clericis donare seu legare audeat in ultima voluntate, cum iniquitatem contineant, & testandi perimant libertatem.

Recitat Catalogum majorum per Bohemiam festorum, inter quæ sunt: *Inventio, & Exaltatio S. Crucis, Maria Magdalena, Margareta, & Ludmilla.*

Statuit ibidem, nè Clerici de bonis per Ecclesiam acquisitis testari possint. Qua de re vide Notas.

Clericorum
parsimonia.

Clerici quando Convivia præparant (quæ rara sint) sex cibariorum, seu ferculorum numerum non excedant.

Multa contra Judæos decernit, nè ijs unquam serviant Christiani, nè ulli publico præficiantur officio; certumque eis pilei modum, ut discernantur, præscribit.

Pro admini-
stratione Sa-
cramentorum, &c. nihil olim in Bohemia Clericis dabatur.

Prohibet item sub Excommunicatione: *nè ullus Clericorum pro administratione Sacramentorum quorumcumque, & aliarum rerum spiritualium, nec pro Baptismo, nec pro Extrema unctione, nec pro benedictione nubentium, nec pro Exequijs, seu sepultura mortuorum, ullum omnino pretium oblatam accipiat, sed contentus sit stabili per annum pensione;* quod hodieque veri in plurimis Europæ provincijs bono more videmus.

Atrocissima verò sunt in hæresim edicta, & meritò: quia nihil eo scelere atrocius.

Illud notabile: Pœnarum loco ferè semper certam pecuniam, pro magnitudine criminis, *in fabricam Metropolitanæ Ecclesiæ* (quæ tum ædificabatur) assignari.

Memorabilis
Arnesti sen-
tentia.

Denique (ut aliquando finem faciam) omnia summâ sapientiæ autoritate constituta; *Tituli* ordine pulcherrimo sibi congruentes; magna ubique ex jure Canonico lux, ut si hæc *Statuta* sola servata fuissent, nunquam Bohemiam hæresis afflare potuisset. Vidisse imminentia Bohemiæ mala sacrum Antistitem, multa ejus vaticinia ostendunt (quæ adferam postea) sed in his ipsis Statutis id dissimulare non potuit, & in *Albicum, Conradum*, aliòsque ejus farinae Archiepiscopos, velut amentatas hastas contorsit: *Non potest, ait, esse Pastoris excusatio, si lupus oves comedit,*
& Pa-

et Pastor nescit; quâ divinâ sententiâ statuta sua Præsul optimus claudit.

Luculentam verò ab his *Arnesti statuta* plagam hæreticos accepisse, ipsi qui sensere, ultro fatentur: *Stransky* sectâ Piccardus, in Repub: Boiem. C. 6. §. 6. *Quamvis*, inquit, *Monachi, Sacerdotesq;* ex eorum (id est Catholicorum) grege, modis omnibus laborarunt, ut nulla alia, quàm quæ cum *Romana Sedis decretis* tota congrueret Religio, in Regno (Bohemiæ) obtineret; ut tamen repurgata, quam diximus pietatis (impietatis dicere debuerat) *Exercitia* nusquam publica essent, efficere haud potuerunt. Multis demum, ac longis sudoribus *Carolo Rempublicam Boiemam* regente, rem eò deduxerunt, ut cum suo, tum confluentium ad recens *Pragæ erectam studiorum liberalium scholam universalem Zelotarum* (ita Catholicos Statutis Arnesti confixi sunt hæretici vocat) peregrinorum instinctu, omnes ab *Ecclesia Romana institutis* alienas Religiones, promulgatis quibusdam Statutis vetuerit primus in *Bohemia Archiepiscopus Ernestus*. Ita ille; cui valdè à Statutis *Ernesti* inflictum vulnus videtur doluisse.

Statutis Ar-
nesti confixi
sunt hæretici

Hæc *Arnesti Statuta* tantâ veneratione à Catholicis statim excepta sunt, ut eorum tria exemplaria quisque *Curatus* haberet: primum in omnibus Cathedralibus, & Collegiatis, & Parochialibus Ecclesijs in ingressu Templorum publico in loco affixum catenulis pendebat; alterum in Sacrarijs sub sigillo; tertium domi Parochus, & Curatus legebat; neque id solùm, sed in ea Statuta In statuta Ar-
nesti jura-
bant Canoni-
ci.

ab Archiepiscopis successoribus jurabatur; nemo *Canonicorum* (ait *Pontanus Ecclesiæ Pragensis Officialis & Præpositus*) ad stallum et Capitulum admittitur, quin prius super ea jurarit; quæ postea Statuta *Carolus IV.* aureâ Bullâ, suo & successorum

Bohemiæ Regum nomine, confirma-

vit.

Notæ

Notæ in Caput IV.

Arneſti Statuta. *Edidit hæc Statuta proprijs impenſis A 1600. Georgius Bertholdus à Breitenberg S. Metrop: Eccl: Prag: Præpoſitus, Archiepiſcopatûs Officialis, & Vicarius Generalis. Præfatio Pontani tota in eorum laude conſumitur; ait: digna eſſe tanto Præſule, quem vocat zelolum, & Beatiffimæ Virgini Matri MARIÆ valde devotum Archiepiſcopum. Adit ſe Statuta illa ex tribus manuſcriptis Exemplaribus excuſari juſſiſſe, ex quibus ultimum Pilsnæ A. 1517. ſit impreſſum. Laudat ead. Statuta magnus omnino Præſul, & Clementi VIII. Pontifici Maximo chariſſimus (cui gælerum purpureum Pontifex obtulerat, ſed priuſquàm honor Pragæ perveniret, è vita exceſſit) Zbygnæus, inquam, ex Illuſtriſſima Berkarum genere Archiepiſcopus Pragenſis, qui in Præfatione ſuæ Synodi ad Clerum ſic locutus eſt:*

Zbygnæi Archiepiſcopi Prag. de Arneſti Statutis ſententia.

Jam qui, & quales fuerint eiſdem temporibus hujus Regni Clericorum mores, vita, ac diſciplina, ſi nulla alia ex re cognofci poteſt, facile oſtenderent, quæ apud nos conſervantur, Erneſti I. Archiepiſcopi Conſtitutiones. Ille enim ita plenè, atque ita cumulatè omnes Clericorum muneris partes complectuntur, & faciunt, ut neceſſè ſit, & qui tam egregias Conſtitutiones compoſuerit, Antifititem valde egregium, & quibus ad obſervandum propoſitæ fuerint, Clericos pluſquam mediocri virtute præditos fuiſſe.

In Calend. hiſt. 30. Junij.

Laudavit hæc quoq; Statuta, quod mirère Huſſita Lupacius: Promulgavit, inquit, Erneſtus Statuta, quæ Privilegia vocantur, linguâ latinâ ſcripta, digna ſanè quæ legantur, &c.

Clerici Bohemia teſtari poſſunt.

Nè Clerici teſtari poſſint. Id tamen poſtea revocatum, & conſeſſa omnibus Clericis in Bohemia ſub Ferdinando I. Rege, & Antonio Archiepiſcopo Pragenſi teſtandi facultas; qua de re publi-

re Publica confecta instrumenta sunt, in manibus, idq; ob eam causam, ut Clerici tantò libentius Ecclesiæ Bohemica servirent, & invitarentur ad eam, à qua tantum commodum perciperent, Ecclesiam, atq; his laboribus Religio in Bohemia, id temporis prostrata, resurgeret.

Explicat hac omnia Synodus novissima sub Archiepiscopo Zbygnæo Berka A. 1605. habita, titulo de Testamentis Clericorum: Clerici omnes saculares hujus Metropolis, & Archidiecefis nostræ, etiam si beneficia Ecclesiastica, cujusvis generis obtineant, liberam quidem habent testandi facultatem ex privilegijs antiquissimis, & immemorabili consuetudine; sed de Bonis Ecclesiæ nomine acquisitis, nullo modo testari, seu disponere poterunt. Idem privilegium longè antè Arnestus ipse Clericis omnibus in ditionibus Dominorum de Novadomo, Ecclesiæ servientibus contulit, extatq; id privilegium ab Arnesto datum in Archivo Collegij Novod. S. I. ut ipse vidi. Hoc postea aliqui Dominorum de Novadomo arrogare voluerunt. D. Zacharias de Novadomo, uxoris piissima Matrona Catharinæ (nisi fallor; non enim hac, qua pridem legi, sunt ad manum) de Waldstein precibus, cum illa ante maritum pro Sacerdotibus genua flectendo orare soleret, commotus, privilegium restituit; at illi vicissim ex gratitudine obligârunt se quotannis post S. Lucia diem venturos omnes Novadomum, & triduo pro demortuis animabus, ex familia & cognatione Dominorum de Novadomo Funebria sacra celebraturos, quod hodièq; magnâ Religione præstat. Facit hujus ultronei Contractûs mentionem (præter manuscripta) Bartholomæus Paproczy in speculo Moravia, init. C. de Familia Dominorum de Novadomo.

Privilegium ab Arnesto datum Clericis in ditione Domino-rum de Novadomo.

P

Vene-